

ליפקה, יניס

(Janis Lipke) (מת ב-1987). חסיד אומות העולם, לטבי. ב-1 בדצמבר 1941 היו ל' ובנו בן השמונה עדים לרצח אכזרי של יהודים בריגה. הרצח הניעו לעשות כול שביכולתו להציל יהודים מידי הגרמנים ומשתפי-הפעולה הלטוויים. הוא התפטר מעבודתו בנמל והיה למנהל עבודה ביחידה אזרחית שעבדה למען חיל האוויר הגרמני, ה'לופטוופה'. בתפקידו זה רשאי היה ל' להיכנס לגטו כדי להביא יהודים לעבודה במיתקנים שונים של ה'לופטוופה' בריגה ומחוצה לה. ל' סידר כך שלטוויים אנשי-סודו החליפו את היהודים שיצאו לעבודה אל מחוץ לתחומי הגטו ולא חזרו, באופן שבספירה בתום יום העבודה היה מספר החוזרים לגטו כמספרם של היהודים שיצאו ממנו באותו בוקר. אותם לטוויים נכנסו לגטו עונדי טלאי צהוב על מעיליהם, ואחרי-כן הסירו אותו ובבוקר המחרת יצאו עם עוד קבלנים לטוויים שבאו לקחת יהודים לעבודה.

ל' גם עזר ליהודים להימלט ממחנות עבודה בסביבות ריגה. הוא תיאר את בריחתם אגב ביקוריו במחנות העבודה, או לחש מסרים במילות-צופן מעבר לגדרות תיל. לאחדים מהם נתן תכשיטים וכסף שקיבל למשמרת מקרובי אסירים יהודים, כדי שאותם אסירים יוכלו במקרה הצורך לשחד את הסוהרים. ל' הביא לביתו כמה יהודים וסייע לו לטווי ושמר קארליס שהסיעם במשאיתו מוסתרים מתחת לערימת גרוטאות. ל' הסתיר אותם במיקלט שבנה במיוחד בעזרת אשתו יוהאנה ובנם הבכור, תיכנן להעביר יהודים בים הבלטי לשוודיה והכין לשם כך סירה. ואולם, התעוררו חשדות, הרשויות התערבו והוא נאלץ לבטל את התוכנית. ל' הצליח לסלק מעליו את האשמה והשתחרר. אחד משותפיו לתוכנית, יהודי ושמר פרל, הוצא להורג. ל' אירגן בריחת יהודים ורכש חווה ליד דובלה (Dobele) לשם הסתרתם. יחידים לטוויים הסתירו יהודים במיקלט תת-קרקעי ובעוד מקומות מחסה מחוץ לריגה. זמן רב שמר ל' על קשרים הדוקים עם כול היהודים שבהם טיפל. כאשר נשקפה סכנה לחייהם, היה ל' דואג להעברתם למקומות בטוחים יותר. הוא עסק בהצלת יהודים מדצמבר 1941 עד אוקטובר 1944, כאשר שוחררה לטווייה בידי הצבא האדום.

ב-1966 העניק יד ושם ל' ולרעייתו יוהאנה את התואר חסידי אומות העולם.